

Oponentský posudek k diplomové práci Martina Fatury s názvem Interpretace multilingválních textů právních předpisů

I.

Předložená práce se věnuje problematice interpretace textů právních předpisů, které existují či mohou existovat ve více jazykových verzích. Z tohoto důvodu je práce zaměřena především na interpretaci unijního práva, byť se autor věnuje též interpretaci mezinárodního práva (veřejného). K tématu autor přistupuje s využitím obecných poznatků právní nauky o interpretaci práva, resp. s využitím poznatků hermeneutiky.

II.

Práce je rozdělena do čtyř hlavních částí (nepočítaje úvod), které se postupně věnují metodám interpretace obecně, interpretaci mezinárodního práva veřejného, jazykové pluralitě unijního práva a konečně poslední částí je shrnutí nazvané základní principy vícejazyčných právních textů.

Z hlediska formálních kritérií lze práci vytknout jen málo. Autor vychází z nadmíru širokého okruhu pramenů, práce je přehledná, jednotlivé pasáže na sebe navazují. Práce je psána čtivě, jazykový projev je kultivovaný. Poznámkový aparát je adekvátní a je zřejmé, že autor s prameny skutečně pracoval. Je též dobře, že autor provedl poměrně rozsáhlé vlastní zkoumání relevantní judikatury unijních soudních institucí.

III.

Pokud jde o uchopení zvoleného tématu z hlediska obsahového, mám zato, že se autorovi nepodařilo významněji odlišit zvolenou problematiku od obecné problematiky interpretace práva. Dovození to z toho, že autor začíná práci obecným přehledem používaných interpretačních metod, vysvětluje jejich podstatu a vymezuje vzájemné vztahy mezi nimi. Dále v práci se pak sice věnuje problematice vícejazyčných pramenů práva, avšak v závěru, který by měl být podle svého názvu vlastně shrnutím relevantních interpretačních pravidel validních pro interpretaci vícejazyčných textů právních pramenů, jsou vlastně opět jen uvedeny obecné závěry vztahu jednotlivých interpretačních metod tak, jak jsou užívány zejména při interpretaci a aplikaci unijního práva, aniž by byl kladen důraz na řešení problému vícejazyčných právních předpisů. Výjimkou je poslední odstavec práce na str. 62 a 63, což vzhledem k délce práce není mnoho.

Práce v konečném důsledku vyvolává spíše dojem, že samotná vícejazyčnost právních předpisů nepředstavuje velký problém (nutno znovu zopakovat, že těžiště práce se týká unijního práva), nýbrž že problémem (samozřejmě dostatečně známým) je spíše vztah používaných interpretačních metod v (zejména) unijním právu. Jinak řečeno, skutečnost, že právní předpisy se objevují v mnoha jazykových mutacích, má na jejich interpretaci mnohem menší vliv, než úvahy o jejich účelu, záměry normotvůrce, systematika právní úpravy apod.

Z obsahu práce, zejména kapitoly čtvrté, věnované unijnímu právu, však vyplývá, že právě vícejazyčnost pramenů práva je problémem sama o sobě. Autor práce však nebyl schopen provést dostatečné odlišení této skutečnosti v podobě určitých zobecnění, které by měly být obsaženy právě ve slibně nazvané poslední části práce.

Z práce pro mě vyplývá, že problematika výkladu vícejazyčných textů je primárně věcí jazykové interpretační metody, kterou nemohou jiné výkladové metody pouze z toho důvodu, že se jedná o vícejazyčný předpis, nijak zásadně ovlivnit. Jinak řečeno, není příliš racionální se domnívat, že telos právního předpisu závisí na jazyku, ve kterém je právní předpis sepsán. Lze maximálně dovodit, že jazykové vyjádření v určitém jazyce může ovlivnit představu interpreta o tom, co je účelem normy, a to prostě proto, že účel hledaný v právním předpise bude chápán odlišně v důsledku jazykového vyjádření normy. I v takovém případě však zůstáváme na úrovni „pouhé“ jazykové interpretační metody. Řečeno naopak, telos ve smyslu významového pozadí právní normy by měl být chápán shodně bez ohledu na jazyk, v němž je norma vyjádřena. (Je lhostejné, zda hledám subjektivní či objektivní účel, účel historický či recentní apod.) Nesdílím proto autorovu skepsi k malému stupni významu jazykového výkladu v daných souvislostech. (Tím rozhodně netvrdím, že ostatní interpretační metody nemají mít žádnou relevanci.)

V obecnější rovině považuji ve vztahu ke zvolenému tématu za významné následující otázky:

1) Do jaké míry závisí při interpretaci vícejazyčných textů na vlastních jazykových znalostech interpreta? Zejména v unijním právu se pracuje s velkým objemem přeloženého materiálu, avšak přeložený materiál je již sám o sobě zatížen potencionální „chybou“ překladatele. Důraz by tedy měl být kladen na autonomní poznání dalších jazykových verzí, avšak soudím, že jazykové znalosti naprosté většiny interpretů jsou v tomto ohledu zcela nedostatečné. Je tedy otázkou, do jaké míry je racionální požadavek porovnat interpretovaný právní předpis s alespoň jednou jazykovou mutací (R. Král), pokud se v unijním právu uplatňuje zásada rovnosti všech jazyků členských států. I bez bližší statistické analýzy lze předpokládat, že „referenčním“ předpisem k předpisu v mateřském jazyce interpreta bude předpis ve znění anglickém, francouzském či německém. Soudím, že ostatní „menšinové“ jazyky (severských či naopak jižních států) budou využívány v míře velmi malé.

2) K jakým důsledkům z hlediska hledání významu vícejazyčných právních předpisů vede skutečnost, že právní předpisy nejsou vytvářeny „od samého počátku“ v jednotlivých jazykových verzích, nýbrž jsou do jednotlivých jazyků v různých fázích jejich vzniku překládány.

3) Jaký vliv na výsledek interpretace unijního práva má skutečnost, že i samotné rozhodnutí soudních instancí je založeno v určitém okamžiku na překladu svého textu do jednotlivých jazyků?

IV.

Práci lze nepochybně k obhajobě doporučit. V průběhu obhajoby by se měl autor zaměřit minimálně na objasnění míry relevance jednotlivých interpretačních metod pro nakládání s vícejazyčnými texty, resp. by měl, jak přislíbil v názvu poslední kapitoly své práce, přiblížit pravidla pro nakládání s vícejazyčnými texty vycházející právě z toho, že se jedná o vícejazyčné texty.

V Praze dne 15. dubna 2013

JUDr. Jan Tryzna, Ph.D.

Oponentský posudek k diplomové práci Martina Fatury s názvem Interpretace multilingválních textů právních předpisů

I.

Předložená práce se věnuje problematice interpretace textů právních předpisů, které existují či mohou existovat ve více jazykových verzích. Z tohoto důvodu je práce zaměřena především na interpretaci unijního práva, byť se autor věnuje též interpretaci mezinárodního práva (veřejného). K tématu autor přistupuje s využitím obecných poznatků právní nauky o interpretaci práva, resp. s využitím poznatků hermeneutiky.

II.

Práce je rozdělena do čtyř hlavních částí (nepočítaje úvod), které se postupně věnují metodám interpretace obecně, interpretaci mezinárodního práva veřejného, jazykové pluralitě unijního práva a konečně poslední částí je shrnutí nazvané základní principy vícejazyčných právních textů.

Z hlediska formálních kritérií lze práci vytknout jen málo. Autor vychází z nadměru širokého okruhu pramenů, práce je přehledná, jednotlivé pasáže na sebe navazují. Práce je psána čtivě, jazykový projev je kultivovaný. Poznámkový aparát je adekvátní a je zřejmé, že autor s prameny skutečně pracoval. Je též dobře, že autor provedl poměrně rozsáhlé vlastní zkoumání relevantní judikatury unijních soudních institucí.

III.

Pokud jde o uchopení zvoleného tématu z hlediska obsahového, mám zato, že se autorovi nepodařilo významněji odlišit zvolenou problematiku od obecné problematiky interpretace práva. Dovození to z toho, že autor začíná práci obecným přehledem používaných interpretačních metod, vysvětluje jejich podstatu a vymezuje vzájemné vztahy mezi nimi. Dále v práci se pak sice věnuje problematice vícejazyčných pramenů práva, avšak v závěru, který by měl být podle svého názvu vlastně shrnutím relevantních interpretačních pravidel validních pro interpretaci vícejazyčných textů právních pramenů, jsou vlastně opět jen uvedeny obecné závěry vztahu jednotlivých interpretačních metod tak, jak jsou užívány zejména při interpretaci a aplikaci unijního práva, aniž by byl kladen důraz na řešení problému vícejazyčných právních předpisů. Výjimkou je poslední odstavec práce na str. 62 a 63, což vzhledem k délce práce není mnoho.

Práce v konečném důsledku vyvolává spíše dojem, že samotná vícejazyčnost právních předpisů nepředstavuje velký problém (nutno znovu zopakovat, že těžiště práce se týká unijního práva), nýbrž že problémem (samozřejmě dostatečně známým) je spíše vztah používaných interpretačních metod v (zejména) unijním právu. Jinak řečeno, skutečnost, že právní předpisy se objevují v mnoha jazykových mutacích, má na jejich interpretaci mnohem menší vliv, než úvahy o jejich účelu, záměry normotvůrce, systematika právní úpravy apod.

Z obsahu práce, zejména kapitoly čtvrté, věnované unijnímu právu, však vyplývá, že právě vícejazyčnost pramenů práva je problémem sama o sobě. Autor práce však nebyl schopen provést dostatečné odlišení této skutečnosti v podobě určitých zobecnění, které by měly být obsaženy právě ve slibně nazvané poslední části práce.

Z práce pro mě vyplývá, že problematika výkladu vícejazyčných textů je primárně věcí jazykové interpretační metody, kterou nemohou jiné výkladové metody pouze z toho důvodu, že se jedná o vícejazyčný předpis, nijak zásadně ovlivnit. Jinak řečeno, není příliš racionální se domnívat, že telos právního předpisu závisí na jazyku, ve kterém je právní předpis sepsán. Lze maximálně dovodit, že jazykové vyjádření v určitém jazyce může ovlivnit představu interpreta o tom, co je účelem normy, a to prostě proto, že účel hledaný v právním předpise bude chápán odlišně v důsledku jazykového vyjádření normy. I v takovém případě však zůstáváme na úrovni „pouhé“ jazykové interpretační metody. Řečeno naopak, telos ve smyslu významového pozadí právní normy by měl být chápán shodně bez ohledu na jazyk, v němž je norma vyjádřena. (Je lhostejné, zda hledám subjektivní či objektivní účel, účel historický či recentní apod.) Nesdílím proto autorovu skepsi k malému stupni významu jazykového výkladu v daných souvislostech. (Tím rozhodně netvrdím, že ostatní interpretační metody nemají mít žádnou relevanci.)

V obecnější rovině považuji ve vztahu ke zvolenému tématu za významné následující otázky:

1) Do jaké míry závisí při interpretaci vícejazyčných textů na vlastních jazykových znalostech interpreta? Zejména v unijním právu se pracuje s velkým objemem přeloženého materiálu, avšak přeložený materiál je již sám o sobě zatížen potencionální „chybou“ překladatele. Důraz by tedy měl být kladen na autonomní poznání dalších jazykových verzí, avšak soudím, že jazykové znalosti naprosté většiny interpretů jsou v tomto ohledu zcela nedostatečné. Je tedy otázkou, do jaké míry je racionální požadavek porovnat interpretovaný právní předpis s alespoň jednou jazykovou mutací (R. Král), pokud se v unijním právu uplatňuje zásada rovnosti všech jazyků členských států. I bez bližší statistické analýzy lze předpokládat, že „referenčním“ předpisem k předpisu v mateřském jazyce interpreta bude předpis ve znění anglickém, francouzském či německém. Soudím, že ostatní „menšinové“ jazyky (severských či naopak jižních států) budou využívány v míře velmi malé.

2) K jakým důsledkům z hlediska hledání významu vícejazyčných právních předpisů vede skutečnost, že právní předpisy nejsou vytvářeny „od samého počátku“ v jednotlivých jazykových verzích, nýbrž jsou do jednotlivých jazyků v různých fázích jejich vzniku překládány.

3) Jaký vliv na výsledek interpretace unijního práva má skutečnost, že i samotné rozhodnutí soudních instancí je založeno v určitém okamžiku na překladu svého textu do jednotlivých jazyků?

IV.

Práci lze nepochybně k obhajobě doporučit. V průběhu obhajoby by se měl autor zaměřit minimálně na objasnění míry relevance jednotlivých interpretačních metod pro nakládání s vícejazyčnými texty, resp. by měl, jak přislíbil v názvu poslední kapitoly své práce, přiblížit pravidla pro nakládání s vícejazyčnými texty vycházející právě z toho, že se jedná o vícejazyčné texty.

V Praze dne 15. dubna 2013

JUDr. Jan Tryzna, Ph.D.